

**Likumprojekta „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums
(anotācija)**

I. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība		
1.	Pamatojums	Ministru kabineta 2015.gada 17.novembra sēdes prot.Nr.60 44.§ 4.punkts, Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņu 2015.–2020.gadam 6.nodaļas “Uzdevumu un pasākumu plāns” 2.25. un 2.26.uzdevums, Kriminālprocesa likuma pārejas noteikumu 9.punkts, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un Valsts ieņēmumu dienesta iniciatīva.
2.	Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība	<p>Ziedojumu pieņemšanas ierobežojumi</p> <p>Piedāvātā likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, turpmāk – Likums, 14.panta pirmās daļas redakcija paplašina ziedojuma definīciju, nosakot, ka par ziedojumu var būt ne tikai manta, tai skaitā finanšu līdzekļi vai pakalpojums, bet arī tiesības un citāda veida labumi. Piem., noteikta veida tiesību piešķiršana, nodošana, atbrīvošana no pienākuma, atteikšanās no kādas tiesības, kā arī citas darbības, kuru rezultātā rodas kāds materiāls vai nemateriāls labums publiskas personas institūcijai arī var būt ziedojuma priekšmets. Kā praktisku piemēru var minēt līgumisko pirkuma tiesību vai mantisko autortiesību nodošanu par labu citai personai – šajā gadījumā publiskas personas institūcijai.</p> <p>Salīdzinot ar citiem normatīvajiem aktiem, piem., Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 10.-14.pantu vai Publisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 2.panta regulējumu, Likums nodala ziedojumu no dāvinājuma (dāvanas) termina, katru no tiem piepildot ar savu atsevišķu saturu. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, piemērojot dāvanu un ziedojumu ierobežojumu normas administratīvo pārkāpumu lietās, ir secinājis, ka šobrīd spēkā esošā Likuma 14.panta piektās daļas redakcija nonāk pretrunā 14.panta otrajai un trešajai daļai, jo ziedojums, kam pēc būtības vajadzētu būt vērstam uz publiskas personas institūcijas funkciju izpildes veicināšanu, tiek pielīdzināts dāvanas saturam. Saskaņā ar Likuma 13.panta otro daļu <u>dāvana šā Likuma izpratnē ir jebkurš mantisks vai citāda veida labums [...], kura tiešs vai netiešs guvējs ir valsts amatpersona. Tādējādi mantisks vai citāda veida</u></p>

labums, kas pieņemts vai lūgts a) pašas valsts amatpersonas vai tās radnieku vajadzībām, b) tādu fizisko vai juridisko personu vajadzībām, no kurām šī amatpersona vai tās radnieki gūst vai ir guvuši sava valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanas laikā jebkāda veida ienākumus, c) to komersantu vajadzībām, kuru pārvaldes vai revīzijas institūciju loceklis ir šīs valsts amatpersonas vai tā radnieki vai kuros šai amatpersonai vai tās radniekiem pieder vairāk nekā viens procents kapitāla, pēc savas būtības ir dāvana. Ziedojums no dāvanas būtu nošķirams visupirms identificējot subjektu jeb labuma guvēju (t.i., vai tā ir valsts amatpersona vai arī publiskas personas institūcija), un mērķi, kādam mantisks vai citāda veida labums tiek piešķirts (publiskas personas institūcijas vajadzībām vai valsts amatpersonas, to radnieku vajadzībām). Šā iemesla dēļ būtu veicams labojums 14.pantā, no tā svītrojot piektās daļas saturu. Savukārt turpmāk, ja valsts amatpersonai būs nepieciešami, piem., finanšu līdzekļi smagas slimības ārstēšanai (sk. izņēmumu, kas šobrīd paredzēts Likuma 14.panta piektās daļas pirmajā punktā), tos varēs pieņemt kā dāvanu, ievērojot Likuma 13.² pantu un tajā noteiktos ierobežojumus attiecībā uz dāvanas devēju:

- a) liegumu pieņemt dāvanu, ja divu gadu laikā pirms tās saņemšanas valsts amatpersona ir sagatavojusi vai izdevusi administratīvos aktus vai veikusi uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas, kā arī slēgusi līgumus vai veikusi citas ar amata pienākumu saistītas darbības un
- b) liegumu vēl divus gadus pēc dāvanas saņemšanas veikt jebkuru no iepriekš minētajām darbībām.

Ievērojot apstākli, ka spēkā esošā Likuma 14.panta trešā daļa satur terminu „neiesaistītā trešā persona” un šī termina skaidrojums Likumā nav ietverts, tiesiskās noteiktības nolūkā papildus ir sagatavota atbilstoša 14.panta grozījumu redakcija, kurā uzskaitīti Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja praksē sastopamie gadījumi (sk. piedāvāto Likuma 14.panta otro daļu), kādos jebkura fiziska vai juridiska persona vai personu apvienība, t.i., ziedotājs būtu uzskatāma par trešo neiesaistīto personu un tādējādi valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai būtu atļauts pieņemt ziedojumu. 14.panta otrās daļas redakcijā minētie gadījumi galvenokārt ir vērsti uz saistību izpildes pienākumu, kas publiskas personas institūcijai un privātpersonai

savstarpēji varētu rasties gan uz līguma, gan likuma pamata. Vienlaikus likumprojekta regulējumā ir paredzēti arī tādi gadījumi, kad abpusējas saistības varētu rasties vai izbeigties ne vien ar abu dalībnieku, t.i., potenciālā ziedotāja un publiskas personas institūcijas saskaņotu gribas izteikumu (noslēgta līguma gadījumā), bet arī uz vienpusēja tiesiska darījuma, t.i., testamenta vai līguma uzteikuma pamata. Tādējādi piedāvātais Likuma 14.panta otrās daļas 1.punkts ir plašāks kā 14.panta otrās daļas 2.punkts, kurā minētās darbības visbiežāk izrietēs no rakstveida līguma, kas ir vismaz divu personu savstarpējs ar vienošanos pamatots gribas izteikums.

Lai izslēgtu tostarp šķietamu interešu konfliktu, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja ieskatā nebūtu pieļaujama ziedojuma pieņemšana visos tajos gadījumos, kad starp minētajiem subjektiem ir vai varētu rasties juridiskas saistības vai publiskas personas institūcija īsteno darbības, lai personu sauktu, piem., pie administratīvās vai kriminālatbildības, jo pretējā gadījumā ziedojuma pieņemšana radītu šaubas par to, vai tas nav saistīts ar privātpersonas centieniem ietekmēt tās pienākumu (saistību) apjomu vai iegūt zināmu publiskas personas institūcijas labvēlību. Par izņēmuma nosacījumu, kas iepriekš Likuma 14.panta regulējumā nav bijis iekļauts, bet kas pēc būtības neierobežo valsts amatpersonas vai koleģiālās institūcijas tiesības pieņemt lēmumus attiecībā uz ziedotāju divus gadus pirms un divus gadus pēc ziedojuma pieņemšanas, ir uzskatāms atklāts konkurss. Atklāta konkursa iekļaušana izņēmumos pamatojas ar visiem pretendentiem vienotu nosacījumu un noteikumu izvirzīšanu. Piem., lēmumi publisko iepirkumu komisijās tiek pieņemti, atlasot un izvērtējot pretendētus pēc profesionāliem, tehniskiem un citiem Publisko iepirkumu likumā noteiktajiem kritērijiem, kas izvirzīti iepirkuma priekšmetam iepirkuma nolikumā. Tādējādi, ja nav konstatējama cēloņsakarība starp ziedojuma atvēršanu likumprojekta 14.panta pirmajā daļā paredzētajam mērķim un atklātajā konkursā visiem pretendentiem izvirzītajām vienotajām pretendentu atlases prasībām, proti, ka ziedojums būtu kaut kādā veidā ietekmējis atklātajā konkursā iekļautās prasības, tad nav arī pamata noteikt ierobežojumu ziedojuma pieņemšanai vēl divus gadus. Atklāta konkursa pretendentiem ir vairāki citi tiesiski līdzekļi gadījumos, ja tiek konstatēta, iespējams, atklāta konkursa prasību

	<p>sastādīšana viena pretendenta interesēs, proti, apstrīdēt atklāta konkursa nolikumu, iesniedzot jautājumu pēc piekritības, piem., Iepirkumu uzraudzības birojam, Konkurences padomei u.c. atbildīgajām iestādēm.</p> <p>Terminēta ienākumu gūšanas ierobežojuma noteikšana pēc amata pienākumu pildīšanas izbeigšanas</p> <p>Pašlaik normatīvie akti neparedz aizliegumu valsts amatpersonām pēc to amata pienākumu pildīšanas izbeigšanas gūt ienākumus no personām, attiecībā pret kurām tās ir pārstāvējušas (tai skaitā gatavojušas dokumentus pārstāvībai) publiskas personas intereses tiesā, vai ieņemt tajās amatus. Ir konstatēti gadījumi, kad valsts amatpersona, kas pārstāv valsts intereses tiesvedībā pret privātpersonu, pēc amata pienākumu pildīšanas beigšanas tajā pašā tiesas procesā pārstāv otru pusi pret valsti. Galvenie riski, kas izriet no šādas situācijas ir: 1) informācijas, kas iegūta, pildot valsts amatpersonas pienākumus, izmantošana pretējās puses interesēs, tajā skaitā iestādes iekšējās informācijas un valsts izstrādātās pārstāvības stratēģijas un izvēlētās taktikas pārzināšana; 2) ja persona ir nodrošinājusi valsts interešu pārstāvību tiesā pret privātpersonu un tajā pašā strīdā nākamajā fāzē pārstāv privātpersonu pret valsti, pastāv risks, ka valsts amatpersona vēl, pildot savus pienākumus, rīkojas neatbilstoši valsts interesēm, nodrošinot nākamajam darba devējam vai darījumu partnerim labvēlīgu risinājumu; 3) sabiedrības uzticības mazināšana publiskai pārvaldei kopumā. Saskaņā ar OECD labās prakses ieteikumiem interešu konflikta novēršanā¹ šajā kontekstā riski aptver ne tikai tādu informāciju, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir atzīta par ierobežotas pieejamības informāciju, bet arī informāciju, kas ir apritē iestādes iekšienē kā neformāli viedokļi, diskusijas un ekspertu vērtējumi, kas nav darīti zināmi plašākai publikai, kā arī nav materializēti dokumentu formā. Saskaņā ar OECD apkopotajiem datiem² (<i>OECD Managing conflict of interest: Pre – and post – public employment</i>”, in <i>Government at a Glance 2015</i>) 21 OECD dalībvalstī, kuras piedalījās aptaujā, t.i., 66%</p>
--	--

¹ Post-public employment: Good practices for preventing conflict of interest © OECD, Paris, 2010 (sk. 29., 30.lpp.)

² <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/4215081ec033.pdf?expires=1459423390&id=id&accname=guest&checksum=67851295F7BDF8DC50A258099D403B37>

KNABanot_170516_IKNVAD; Likumprojekta „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” anotācija

		<p>pastāv tā sauktais “<i>cooling-off</i>” periods, kas paredz ierobežojumus bijušajām valsts amatpersonām piedalīties procesos, kas saistīti ar tās iepriekšējo amatu, kolēģiem vai padotajiem. Ierobežojuma ilgums OECD dalībvalstīs valsts amatpersonām variē no mazāk kā viena gada Austrijā līdz pat pieciem gadiem Vācijā³. Tāpat tikai dažās valstīs un atsevišķām bijušajām valsts amatpersonu kategorijām “<i>cooling-off</i>” periodā tiek izmaksātas kompensācijas; lielākajā daļā valstu tās nav noteiktas vispār, vai arī tiek paredzētas tikai augstākā ranga amatpersonām. Savukārt likumprojektā ierobežojuma termiņš trīs gadi noteikts, par pamatu ņemot vidējos svērtos tiesvedības termiņus⁴ Latvijas tiesās. Proti, trīs gadu termiņa noteikšanas mērķis ir samazināt varbūtību, ka valsts amatpersona, kas piedalījies prasības pieteikuma sagatavošanā pirmās instancei tiesai, varētu pārstāvēt otru pusi, t.i., privātpersonu tajā pašā tiesas procesā, piem., kasācijas instances tiesā. Papildus jānorāda, ka Likums atsevišķos gadījumos jau patlaban paredz zināmu ierobežojumu ievērošanas pienākumu trīs (nevis divu) gadu laikā, piem., tie ir ienākumu gūšanas ierobežojumi valsts amatpersonai, ja tā ir bijusi publiskas personas kapitāla daļu turētāja pārstāvis (sk. Likuma 9.panta ceturto daļu).</p> <p>Piedāvātā norma ir veidota tādējādi, lai izslēgtu varbūtību, ka bijusī valsts amatpersona varētu tieši vai pastarpināti piedalīties tiesvedībās vai sagatavot dokumentus pārstāvības nodrošināšanai pret valsti, t.i., veikt pilnvarojuma izpili, un tostarp saņemt kādu mantisku vērtību (atlīdzību) vai daļu šīs vērtības, ja bijusī valsts amatpersona ir nodarbināta, tostarp zvērinātu advokātu birojā, kuram attiecīgi maksā klients (pārstāvamā persona).</p>
--	--	--

³ Turpat.

⁴ Vidējais svērtais lietu izskatīšanas ilgums (mēnešos) rajonu (pilsētu) tiesās 2015.gadā: civillietās – 8.6 mēneši, krimināllietās – 5.5 mēneši, administratīvajās lietās – 7.3 mēneši. Vidējais svērtais lietu izskatīšanas ilgums (mēnešos) apelācijas instancē (apgabaltiesās) 2015.gadā: civillietās – 3.2 mēneši, krimināllietās – 3.2 mēneši, administratīvajās lietās – 12.7 mēneši. Vidējais svērtais lietu izskatīšanas ilgums (mēnešos) augstākajā tiesā kasācijas kārtībā 2015.gadā: civillietās – 15 mēneši, krimināllietās – 1.3 mēneši, administratīvajās lietās – 3.3 mēneši (izmantotie resursi: Tieslietu ministrijas prezentācija “Lietu izskatīšanas termiņi (2013. - 2015)” Saeimas juridiskās komisijas Tiesu politikas apakškomisijas 2016.gada 16.februāra sēdē un http://at.gov.lv/files/uploads/files/4_Tiesvediba/Statistika/2015/Kopsavilkums_2015_statistika.jpg) Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs vērš uzmanību, ka statistikas dati par lietu izskatīšanas vidējo svērto ilgumu katrā instancē ir aprēķināts no lietas saņemšanas līdz lietas izskatīšanai katrā atsevišķā tiesā, proti, tajā nav iekļauti aprēķini par procesuālajiem termiņiem pārsūdzības dokumentu sagatavošanai un iesniegšanai, kas attiecīgi pagarina kopējo lietu izskatīšanas laiku. Tāpat Augstākās tiesas norādītajos datos ietilpst lietu kategorijas, kuras skata paātrinātā kārtībā (piem., prasības, kas izriet no darba tiesiskajā attiecībām, prasības par uzturlīdzekļu piedziņu utt.)
KNABanot_170516_IKNVAD; Likumprojekta „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”” anotācija

	<p>Vērtējot iecerēto Likuma 9.panta sestās daļas redakcijas atbilstību Satversmes 106.pantam – personas tiesībām brīvi izvēlēties nodarbošanos atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai –, norma neparedz absolūtu aizliegumu personai darboties kādā profesijā vai arodā, bet paredz ierobežojumu sadarboties ar konkrēti (šauri) definētu personu loku, proti, tikai privātpersonām, pret kurām tā pārstāvējusi valsts intereses tiesās. Ierobežojums ir terminēts uz trīs gadiem, kas tiek aprēķināts no valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanas izbeigšanas dienas un attiecas tikai uz tādiem tiesvedību procesiem, kuros valsts amatpersona pēdējo trīs gadu laikā pirms amata pienākumu pildīšanas izbeigšanas ir pārstāvējusi valsts intereses. Attiecīgi bijusi valsts amatpersona uzreiz pēc amata pienākumu pildīšanas izbeigšanas var stāties jebkādās citās tiesiskajās attiecībās ar jebkuru citu subjektu. Tiesvedībās, kurās ir iesaistīta valsts, prasības apjomi var sasniegt vairākus desmitus miljonus (pārsvarā civillietās un starptautiskajās šķīrējtiesās), kā arī skart nozīmīgas sabiedrības intereses administratīvajās tiesvedībās; un attiecīgi gadījumā, ja iestājas iepriekš minētie riski, tas var nodarīt būtisku kaitējumu sabiedrības interesēm. Ierobežojumi pastāv arī reglamentētajās profesijās, piem., Advokatūras likuma 65.pants paredz, ka zvērināts advokāts nedrīkst būt vienā un tajā pašā laikā abu pušu padomnieks un pilnvarnieks, kā arī tas nedrīkst arī pāriet vienā un tajā pašā lietā no vienas puses pie otras. No valsts un sabiedrības interešu aizsardzības viedokļa, līdzīga pieeja būtu nosakāma arī valsts amatpersonām. Tāpat, lai nodrošinātu tiesisko līdzsvaru starp valsts interešu un privātpersonu interešu aizsardzības līmeni gadījumos, kad attiecīgais pārstāvis tiesvedībā ir mainījis pārstāvamo pusi, Likums tiek papildināts ar jaunu 15.panta pirmās daļas 5.punktu, kas paredz līdzvērtīgu ierobežojumu valsts amatpersonai pārstāvēt publiskas personas institūcijas intereses jebkuras jurisdikcijas tiesā pret juridiskām un fiziskām personām un personu apvienībām, kā arī civiltiesiskām sabiedrībām, ja pēdējo trīs gadu laikā tā ir saņēmusi jebkādu mantisku vai citāda veida labumu (tai skaitā atlīdzību) no tām, bijusi tās dalībnieks, akcionārs, biedrs, vai ieņēmusi tajā amatus. Attiecīgi, lai publiskas personas institūcijas vadītājs savā iestādē varētu pilnvērtīgi un savlaicīgi novērst personas nonākšanu interešu konflikta situācijā un iespējamā kaitējuma nodarīšanu iepriekšējam darba devējam</p>
--	---

(privātpersonai), valsts amatpersonai ir nosakāms papildu pienākums iesniegt informāciju par privātpersonu, no kuras valsts amatpersona ir saņēmusi jebkādu mantisku vai citāda veida labumu pēdējo trīs gadu laikā, ja tai ir uzdots pārstāvēt publiskas personas institūcijas intereses jebkuras jurisdikcijas tiesā pret konkrēto privātpersonu (sk. sagatavoto Likuma 21.panta otro daļu).

Termina “radinieks” paplašināšana un precizēšana
Lai efektīvāk nodrošinātu interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā, nepieciešams pārskatīt Likumā ietvertu subjektu loku, attiecībā uz kuru valsts amatpersona, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, nedrīkst pieņemt lēmumus vai piedalīties lēmumu pieņemšanā, vai veikt citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības. Šobrīd Likumā interešu konflikts ir definēts šaurāk nekā, piem., Eiropas Parlamenta un Padomes 2012.gada 25.oktobra regulā 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr.1605/2002 atcelšanu 57.pantā, kur par interešu konfliktu tiek uzskatīta tāda situācija, kur “pienākumu neatkarīgu un objektīvu pildīšanu negatīvi ietekmē iemesli, kas saistīti ar ģimeni, jūtu dzīvi, politisko piederību vai valstspiederību, mantiskajām vai kādām citām interesēm”. Kvalificējošais kritērijs interešu konflikta situācijai ir personiska vai mantiska ieinteresētība. Arī no Likuma tiesību normu jēgas un mērķa viedokļa būtiski, lai, pirmkārt, valsts amatpersona nepieņemtu tādus lēmumus, kuros tā ir ieinteresēta, un, otrkārt, lai arī sabiedrībai nebūtu šaubu par valsts amatpersonas iespējamu ieinteresētību lēmuma pieņemšanā. Šādas situācijas un šaubas tiek novērstas, valsts amatpersonai nevis nepieņemot lēmumus attiecībā uz sevi vispār, bet gan nenokļūstot interešu konflikta situācijā (sk. Senāta 2008.gada 23.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-456/2008 11.punktu). Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs savā darbā ir konstatējis vēl vienu personu kategoriju, attiecībā uz kuru valsts amatpersonai nedrīkstētu ļaut pieņemt lēmumus vai piedalīties lēmumu pieņemšanā, vai veikt citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, un, proti, tie ir svainī. Kaut arī svainība ir attiecības, kas neizceļas no personu savstarpējas dzimšanas, bet ir personas – laulātā – attiecības ar otra laulātā radiniekiem, tomēr

	<p>pieņemtie lēmumi attiecībā uz svainiem, kas ir, piem., valsts amatpersonas bērna laulātais, netieši ietekmē gan otru laulāto, gan laulībā dzimušos bērnus un ģimeni kopumā, īpaši, ja valsts amatpersonai ir jāpieņem lēmums, kas rada zināmas priekšrocības, piem., jāpieņem labvēlīgs administratīvs akts, piešķirot svainim noteiktas tiesības. Šā iemesla dēļ likumprojekts paplašina termina “radnieks” skaidrojumu, tajā iekļaujot svainus līdz pirmajai svainības pakāpei.</p> <p>Gramatiski interpretējot Likuma 24.panta pirmās daļas 1.punktu kopā ar 1.panta 6.punktu, deklarāciju iesniedzēji varētu tulkot tiesību normas tādējādi, ka deklarācijā nav norādāmas ziņas par adoptētajiem (bērniem), bet gan tikai bioloģiskajiem bērniem. Šādi interpretējot normas, tās nonāktu pretrunā vienam no Likuma pamatmērķim, proti, novērst valsts amatpersonas nonākšanu interešu konflikta situācijā jeb valsts amatpersonas darbību savās, radnieku vai darījumu partneru personiskajās vai mantiskajās interesēs.</p> <p>Saskaņā ar Civillikuma 173.panta pirmo teikumu adoptētais bērns un viņa pēcnācēji attiecībā pret adoptētāju un viņa radniekiem iegūst laulībā dzimuša bērna tiesisko stāvokli kā personiskajās, tā mantiskajās attiecībās. Tādējādi adoptētais tiek pielīdzināts ģimenē dzimušajam (bioloģiskajam) bērnam. Lai novērstu normu dažādu interpretācijas varbūtību, būtu veicams grozījums arī 1.panta 6.punktā, precizējot tā saturu un attiecīgi ar vārdu “bērns” turpmāk visos gadījumos saprotot arī adoptēto, bet ar vārdiem “tēvs” un “māte” – arī adoptētāju. Terminu “adoptētājs” un “adoptētais” atsevišķa izdalīšana deklarācijā (kurā pēc pilngadības sasniegšanas informācija par bērnu esību ir publiski pieejama) nav nepieciešama un lietderīga vairāku apsvērumu dēļ, jo 1) visupirms šāda kārtība var nonākt pretrunā adopcijas noslēpumam, kas sevī ietver liegumu bez adoptētāja piekrišanas ziņas par adopciju līdz bērna pilngadībai neizpaust; 2) valsts amatpersonām un institūcijām, kuras saskaņā ar Likumu pārbauda deklarācijas, bērna bioloģiskā izcelsme vai bērna adopcijas fakts nav apstākļi, kas tiek ņemts vērā, vērtējot iespējamo interešu konfliktu, proti, pietiekoši ir konstatēt bērna esību un juridisko saikni ar pieaugušo (t.i., pārbaudāmo valsts amatpersonu); 3) šajā gadījumā princips “<i>need-to-know</i>” (“nepieciešamība zināt” – latv.val., kas sevī ietver personai piešķirtās tiesības</p>
--	---

pieklūt informācijai, kura nepieciešama valsts amatpersonas pienākumu izpildei) nebūtu attiecināms uz informācijas par bērna un vecāku savstarpējo bioloģisko radniecību pieejamību.

Pienākums norādīt deklarācijā ziņas par pusmāsām un pusbrāļiem

Saskaņā ar Likuma 2.pantā noteikto šā Likuma mērķis ir cita starpā nodrošināt valsts amatpersonu darbību sabiedrības interesēs, novēršot jebkuras valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās ieinteresētības ietekmi uz valsts amatpersonas darbu [...]. Šobrīd Likuma 1.panta 6.punkts uzskaita visas tās personas, kuras ir uzskatāmas par valsts amatpersonu radniekiem, proti, tas ir tēvs, māte, vecāmāte, vekaistēvs, bērns, mazbērns, adoptētais, adoptētājs, brālis, māsa, pusmāsa, pusbrālis un laulātais. Vienlaikus atbilstoši spēkā esošai Likuma 24.panta pirmās daļas 1.punkta redakcijai, aizpildot deklarāciju, valsts amatpersonai ir noteikts pienākums norādīt informāciju (ziņas) par daudz šaurāku radnieku loku, t.i., sava laulātā, vecāku, brāļu, māsu un bērnu vārdu, uzvārdu un radniecību. Ņemot vērā apstākli, ka patlaban deklarācijā nav noteikta saistība norādīt ziņas par tādiem radniekiem kā pusmāsa un pusbrālis (radniekiem sānu līnijā; līdzīgi kā brāļiem un māsām), ir konstatējams, ka amatpersonas un institūcijas, kuras saskaņā ar Likumu pārbauda deklarācijas, no to satura nevar gūt priekšstatu par nenorādīto (neidentificēto) visu radnieku sānu līnijā iespējamo ietekmi uz valsts amatpersonas darbību un tās pieņemtajiem lēmumiem. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, pildot vienu no savām normatīvajos aktos noteiktajām funkcijām interešu konflikta novēršanas jomā un pārbaudot, vai deklarācijās norādītās ziņas neliecina par valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu un aizliegumu neievērošanu, secina, ka atklātības nolūkos 24.panta pirmās daļas 1.punkts jeb deklarācijas sadaļā pie informācijas par valsts amatpersonas radniekiem būtu iekļaujama arī informācija par pusbrāļiem un pusmāsām.

SAB direktora pienākums iesniegt deklarācijas

Šobrīd Likuma 23.panta otrā un trešā daļa skaidri nosaka valsts amatpersonu deklarāciju (turpmāk – deklarācija) iesniegšanas kārtību visām valsts amatpersonām (arī valsts drošības iestādēs

nodarbinātajām amatpersonām), izņemot Satversmes aizsardzības biroja direktoru, attiecībā uz kuru nav noteikta iestāde vai persona, kurai Satversmes aizsardzības biroja direktoram būtu pienākums iesniegt deklarācijas. Tādējādi veidojas situācija, ka vienai no valstī atbildīgajām amatpersonām nacionālās drošības un aizsardzības (tajā skaitā pielaižu valsts noslēpumam izsniegšanas) jautājumos netiek piemērots pilnvērtīgs pārbaudes mehānisms interešu konflikta novēršanas jomā.

Saskaņā ar Satversmes aizsardzības biroja likuma 1.panta pirmo daļu Satversmes aizsardzības birojs ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša valsts drošības iestāde. Savukārt atbilstoši Likuma 8.¹panta vienpadsmitajā daļā noteiktajam, amata savienošana atļaujas Satversmes aizsardzības biroja direktoram izsniedz Ministru prezidents. Tādējādi secināms, ka jau šobrīd, lai novērstu Satversmes aizsardzības biroja direktora nonākšanu interešu konflikta situācijā, Ministru prezidents īsteno atsevišķus pasākumus attiecībā uz speciālo valsts amatpersonas amata savienošana ierobežojumu jomu, izdodot atbilstošu administratīvo aktu. Ievērojot analogiju, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja ieskatā pamatoti būtu noteikt, ka Satversmes aizsardzības biroja direktors deklarācijas iesniedz Ministru prezidentam vai viņa pilnvarotai personai, t.i., kādai no personām, kas ir izpildvaras jeb izpildu resora sastāvdaļa. Papildus likumprojektā ir iekļauts atbilstošs pārejas noteikumu punkts, nosakot konkrētu datumu, no kura ir skaitāms Satversmes aizsardzības biroja direktora pienākums iesniegt valsts amatpersonas deklarāciju, kuru iesniedz, stājoties amatā.

Komercedarbības ierobežojumi valsts amatpersonai, kura veikusi izmeklēšanas funkcijas

Patlaban Likuma 10.panta septītā daļa nosaka valsts amatpersonai noteiktus komercedarbības ierobežojumus divus gadus pēc tam, kad tā veikusi uzraudzības, kontroles vai sodīšanas funkcijas. Savukārt minētie ierobežojumi nav attiecināmi uz valsts amatpersonām, kuras saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir veikušas izmeklēšanas funkcijas, tajā skaitā izmeklēšanas darbības. Šāda situācija rada iespēju amatpersonai, kura veic kriminālprocesu, iegūt komersanta mantu (tostarp finanšu līdzekļus), kā arī kļūt par komercsabiedrības dalībnieku, akcionāru, biedru vai ieņemt

komercsabiedrībā amatus, attiecībā uz kuru šī valsts amatpersona veikusi izmeklēšanas funkcijas. Izmeklēšana ir pirmstiesas kriminālprocesa posms ar mērķi veikt izmeklēšanas darbības, kas vērstas uz ziņu iegūšanu vai jau iegūto ziņu pārbaudi konkrētajā kriminālprocesā. Ja valsts amatpersonai būs atļauts veikt izmeklēšanas darbības, piem., tādas kā kratīšana, un vienlaikus uzreiz pēc šo darbību veikšanas pieņemt no attiecīgās personas (komersanta) mantu, tad šādas darbības radīs šaubas par objektīvu kriminālprocesa norisi, kas ir viens no kriminālprocesa pamatprincipiem (sk. Kriminālprocesa likuma 16.pantu). Lai nodrošinātu visām kriminālprocesā iesaistītajām personām tiesības uz objektīvu kriminālprocesa norisi un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, būtu nosakāms terminēts komercdarbības ierobežojums arī visām tām valsts amatpersonām, kuras veikušas izmeklēšanas funkcijas.

Valsts amatpersonas pienākumu precizēšana

Šobrīd Likuma 20.panta pirmā daļa paredz publiskas personas institūcijas vadītājam vispārēju pienākumu atbilstoši savai kompetencei nepieļaut, lai šajā institūcijā strādājošās valsts amatpersonas nonāktu interešu konflikta situācijā un šādā situācijā īstenotu valsts amatpersonas amata pilnvaras. Proti, Likums nosaka zināmu preventīvu pasākumu īstenošanas pienākumu iestādē, lai izslēgtu personu nonākšanu interešu konflikta situācijā. Lai veicinātu šī pienākuma pilnvērtīgu izpildi no institūcijas vadītāja puses, būtu jāprecizē valsts amatpersonas pienākumi un rīcība, nosakot papildu gadījumus jau Likuma 21.panta pirmajā daļā minētajiem un paredzot konkrētu termiņu, kādā valsts amatpersonai rakstveidā jāinformē publiskas personas institūcija par:

- a) savu un savu radnieku tiesiskajām un mantiskajām attiecībām ar publiskas personas institūciju, kurā valsts amatpersona ir nodarināta, piem., par no attiecīgās publiskas personas institūciju saņemtajiem publiskajiem iepirkumiem, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumiem vai koncesijām, finanšu līdzekļiem un garantētiem kredītiem, ja tos saņem komercsabiedrība, kuru dalībnieks, akcionārs, biedrs, pārraudzības, kontroles vai izpildinstitūcijas loceklis ir šī valsts amatpersona vai tās radnieks;
- b) to, ka pati valsts amatpersona vai tās radnieks ir

	<p>individuālais komersants, kas darbojas jomā, kuru uzrauga vai kontrolē attiecīgā publiskās personas institūcija;</p> <p>c) komercsabiedrībām, kuru dalībnieks, akcionārs, biedrs, pārraudzības, kontroles vai izpildinstitūcijas loceklis ir šī valsts amatpersona vai tās radnieks, un kuras darbojas jomā, kuru uzrauga vai kontrolē attiecīgā publiskās personas institūcija;</p> <p>d) biedrībām un nodibinājumiem, kuras pārvaldes institūcijas loceklis vai biedrs ir valsts amatpersona vai tās radnieks, un kura saņem attiecīgās publiskās personas institūcijas finanšu līdzekļus;</p> <p>e) par radniekiem, kuri strādā attiecīgās valsts amatpersonas tiešā vai netiešā pakļautībā vai arī augstākā iestādē, kuras padotībā ir iestāde, kurā valsts amatpersona pilda pienākumus.</p> <p>Visai iepriekš uzskaitītai informācijai būtu jābūt publiskas personas institūcijas vadītāja rīcībā, lai tas būtu informēts par valsts amatpersonas saistībām un savlaicīgi varētu novērst valsts amatpersonas nonākšanu interešu konflikta situācijā.</p> <p>Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta tiesības iepazīties ar publiski nepieejamās deklarācijas daļas informāciju</p> <p>Likuma 26.panta piektās daļas spēkā esošā redakcija izsmeļoši nosaka valsts amatpersonu un institūciju, kurām atbilstoši savai kompetencei ir tiesības iepazīties ar valsts amatpersonu deklarāciju publiski nepieejamās daļas informāciju, loku. Proti, tās ir <u>tikai</u> valsts amatpersonas un institūcijas, kuras saskaņā ar Likumu pārbauda deklarāciju saturu (t.i., Valsts ieņēmumu dienests, Satversmes aizsardzības birojs, Ministru prezidents vai viņa pilnvarota persona, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs), kā arī Likumā noteiktajos gadījumos – prokurors un izziņas vai valsts drošības iestādes. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma pārejas noteikumu 9.punktu līdz normatīvo aktu redakciju pakāpeniskai precizēšanai ar terminu „izziņas iestāde” ir saprotams termins „izmeklēšanas iestāde”, kurā saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 386.pantu ietilpst Valsts policija, Drošības policija, Finanšu policija, Militārā policija, Ieslodzījuma vietu pārvalde, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, muitas iestādes, Valsts robezsardze, tālbraucienos esošu jūras kuģu kapteiņi, ārvalsts teritorijā esošas Latvijas Nacionālo bruņoto spēku vienības komandieris.</p>
--	---

Vienlaikus Valsts drošības iestāžu likuma 11.panta pirmā daļa nosaka valsts drošības iestāžu kopumu, kuru veido Satversmes aizsardzības birojs, Militārās izlūkošanas un drošības dienests un Drošības policija. Tādējādi, lai īstenotu deklarācijas iesniedzēju, to radnieku un citu deklarācijā minēto personu datu aizsardzību, kā arī publiski nepieejamās deklarācijas daļas informācijas izmantošanu vienīgi normatīvajos aktos noteikto funkciju un uzdevumu izpildei, Likuma 26.panta piektajā daļā minēto amatpersonu un iestāžu uzskaitījums ir ierobežots (tas ir izsmeļošs).

Nodrošinot publiski nepieejamās deklarācijas daļas informācijas izpaušanu iepriekš minētajiem subjektiem, Valsts ieņēmumu dienests ir konstatējis pamatotu nepieciešamību šo informāciju atklāt vēl vienai Likumā neminētai valsts institūcijai, proti, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam (turpmāk – Kontroles dienests). Kontroles dienests, kas darbojas prokuratūras pārraudzībā, veic neparastu un aizdomīgu darījumu kontroli, sniedz pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai un tiesai informāciju, kuru var izmantot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma finansēšanas vai šo darbību mēģinājuma, vai cita ar to saistīta noziedzīga nodarījuma novēršanai, atklāšanai, pirmstiesas kriminālprocesam vai iztiesāšanai. No vienas puses Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 54.panta pirmais teikums nosaka valsts un pašvaldību institūciju vispārēju sadarbības pienākumu, t.i., sniegt Kontroles dienestam tā funkciju veikšanai pieprasīto informāciju. No otras puses, Valsts ieņēmumu dienestam, atklājot deklarācijas publiski nepieejamās daļas informāciju, ir saistoša speciālā tiesību norma (t.i., Likuma 26.panta piektā daļa) attiecībā uz subjektu loku, kuram šāda veida informācija ir pieejama (atklājama). Lai saskaņotu Likuma regulējumu ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā Kontroles dienestam piešķirtajām tiesībām pieprasīt un saņemt tā pamatfunkciju izpildei nepieciešamo informāciju, ir sagatavota atbilstoša Likuma 26.panta piektās daļas redakcija.

Tehniski labojumi

2005.gada 1.oktobrī, stājoties spēkā Kriminālprocesa likumam, likumdevējs atteicās no terminu „izziņas iestāde” un „izziņas izdarītājs” lietojuma, kas bija

		<p>raksturīgs padomju tiesību sistēmas terminoloģijai, tostarp Latvijas Kriminālprocesa kodeksam, un noteica, ka ir veicami redakcionāli grozījumi normatīvajos aktos (likumos), aizstājot iepriekš minētos terminus ar vārdiem „izmeklēšanas iestāde” un „izmeklētājs”.</p> <p>Patlaban visā Likuma tekstā (piem., 4.panta otrās daļas 2.punktā, 11., 12.pantā, 13.² panta pirmajā un otrajā daļā) joprojām ir saglabājies termins „izziņas funkcija”, kas gramatiski neatbilst citos normatīvajos aktos lietotajam terminam, proti, „izmeklēšanas funkcijai”, kas atrodama, piem., Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 175.² pantā. Ievērojot apstākli, ka „izziņas funkcija” pēc būtības ir tā pati „izmeklēšanas funkcija”, ir sagatavota likumprojekta normas redakcija, kas paredz visā Likuma tekstā aizstāt vārdu „izziņas” ar vārdu „izmeklēšanas”.</p>
3.	Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Valsts kanceleja.
4.	Cita informācija	Nav.

II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu

1.	Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	Valsts amatpersonas, to radnieki, Satversmes aizsardzības biroja direktors, ziedotāji – fiziskas un juridiskas personas un personu apvienības, privātpersonas, pret kurām turpinās tiesvedības, kurā viena no lietas pusēm ir valsts.
2.	Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību un administratīvo slogu	<p>Ietekme uz tautsaimniecību netiek prognozēta.</p> <p>Papildu pienākums (administratīvais slogs) rados Satversmes aizsardzības biroja direktoram, iesniedzot valsts amatpersonas deklarācijas Ministru prezidentam vai viņa pilnvarotajai personai.</p> <p>Tāpat, nosakot papildu ziņu iesniegšanas pienākumu, rodas neliels administratīvais slogs valsts amatpersonām, iesniedzot publiskas personas institūcijas vadītājam Likuma 21.panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā minēto informāciju.</p>
3.	Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums	Likumprojektā ietvertajam tiesiskajam regulējumam nav ietekmes uz administratīvajām izmaksām.
4.	Cita informācija	Nav.

VI. Sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes		
1.	Plānotās sabiedrības līdzdalības un komunikācijas aktivitātes saistībā ar projektu	<p>Paziņojums par sabiedrības līdzdalības iespējām publicēts 2016.gada ____ .majā Biroja tīmekļa vietnē sadaļā „Tiesību akti” (apakšsadaļā „Tiesību aktu projekti”); atrodams šeit: http://www.knab.gov.lv/lv/legislations/projects/).</p> <p>Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumu Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 7.4.¹apakšpunktu un 13.punktu sabiedrības pārstāvju rakstveida viedokļus bija lūgts sniegt līdz 2016.gada 13.jūnijam (<i>divu nedēļu laikā no ieviešanas Biroja tīmekļa vietnē</i>).</p> <p>Likumprojekts un tā anotācija pēc izsludināšanas Valsts sekretāru sanāksmē ir publiski pieejama arī Ministru kabineta tīmekļa vietnē sadaļā „Tiesību aktu projekti”.</p>
2.	Sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē	<i>Ir / Nav</i>
3.	Sabiedrības līdzdalības rezultāti	<i>Attiecināms, ja būs saņemti rakstveida viedokļi (iebildumi vai priekšlikumi) līdzdalības procesa ietvaros.</i>
4.	Cita informācija	Nav.

VII. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām		
1.	Projekta izpildē iesaistītās institūcijas	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs daļā par interešu konflikta novēršanas jautājumiem valsts amatpersonu darbībā. Finanšu ministrijas padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde – Valsts ieņēmumu dienests – un Ministru prezidents vai viņa pilnvarota persona daļā par valsts amatpersonas deklarāciju aizpildīšanas un iesniegšanas kārtības ievērošanu.
2.	Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru	Likumprojekta izpilde neietekmēs pārvaldes funkcijas vai institucionālo struktūru.
	Jaunu institūciju izveide, esošu	Saistībā ar likumprojekta izpildi nav nepieciešams veidot jaunas institūcijas, likvidēt vai reorganizēt

	institūciju likvidācija vai reorganizācija, to ietekme uz institūcijas cilvēkresursiem	esošās. Likumprojekta izpilde neietekmēs institūcijai pieejamos cilvēkresursus.
3.	Cita informācija	Nav.

Anotācijas III, IV un V sadaļa – projekts šīs jomas neskar.

Ministru prezidents

M.Kučinskis

Vīzē: Korupcijas novēršanas un
apkaršanas biroja priekšnieks

J.Streļčenoks

2016.05.30. 10:31
4337
A.Aļošina
67356165-229, anna.alosina@knab.gov.lv